

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 41. broj

9. listopada 2025.

cijena 300 Ft

Jedinstvena i
neponovljiva večer
u Mohaču

Foto: STIPAN BALATINAC

8. i 9. stranica

U pečuškoj školi

4. stranica

U petroviškoj školi

5. stranica

XXXI. Bošnjačko sijelo

11. stranica

Predstava na kakve niste naučili

Hrvati izvan granica matične zemlje žive u različitim jezičnim i kulturnim okruženjima. Oni su pod utjecajem tih okruženja. Tako će se Hrvat iz Amerike drukčije ophoditi nego Hrvat iz Mađarske ili iz Australije, Njemačke, Austrije. Uvidjet ćemo nijanse u nastupu, manirama ili djelovanju ovisno o tome u kojoj sredini žive. Dok ih višekulturna sredina obogaćuje, s druge strane moraju se boriti za opstanak svojeg istinskog identiteta. Za očuvanje jezika, da prenesu novim generacijama unutrašnji glas pripadnosti. Zajednička im je višejezičnost. Tako većina Hrvata u Mađarskoj govori i hrvatski i mađarski jezik. Oni koji žive na tromeđi često govore čak tri jezika.

Takav je slučaj i u srednjem Gradišću (u austrijskom dijelu), gdje sam nedavno bila. Ruralni je to dio koji ima bogato i suvremeno opremljen kulturni centar koji nimalo ne sliči kulturnim domovima koje poznajemo. Taj kulturni centar svojim sadržajima nudi programe za Hrvate, Mađare, Austrijance i Rome. Njegov je zadatak ponuditi nešto za svačiji ukus. Od koncerata, predstavljanja knjiga, satova plesa, kazališnih predstava... I to sve na raznim jezicima.

To je velika odgovornost. Planira se jako unaprijed. Budući da publika za hrvatske programe nije brojna, čini se ludošću ponuditi im kazališnu predstavu na hrvatskom jeziku koja nije uobičajena izvedba ni gdje je hrvatski jezik služben, a publika probrana. Ipak, voditeljica je pristala na taj rizik i prvi put ugostila hrvatsko kazalište iz Mađarske. Nije požalila. Samo je postalo jasno da „predstava na kakve niste naučili“ (kako ona kaže) može okupiti, dojmiti i ujediniti i manju zajednicu.

Ovdje ne stavljam naglasak na spomenutu predstavu. Ona je samo primjer da se hrvatskim zajednicama hrabro mogu nuditi i drukčiji programi. Suvremeniji. Time se neće poremetiti ustaljeno ponavljanje uvriježenih tradicija. Upravo suprotno. Nadopunjavajući štovanje tradicije i običaja suvremenim hrvatskim zbivanjima, omogućava nam potpunu sliku. Jer Hrvatska nije samo ono što je nekad bila nego i ono što je danas.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Nije problem u tome što umjetna inteligencija može složiti rečenicu ili poveznicu, problem je u tome što nema svijest ni odgovornost. A novinarstvo bez odgovornosti nije novinarstvo, nego tek automatizirani niz znakova.“

Umjetna inteligencija i novinarstvo: gdje prestaje alat, a počinje prijetnja? Posljednjih nekoliko godina, a posebno u ove posljednje dvije, umjetna inteligencija ušetala je u naše živote i u javni prostor – ne tiho, nego duboko i na velika vrata. Najviše je prisutna na mrežnim platformama i društvenim mrežama, gdje se proizvodi i širi nebrojeno mnogo sadržaja. O tome se sve češće raspravlja i na tribinama, okruglim stolovima i u stručnim krugovima. Tribine i razgovori pokazuju da je ovo što vidimo tek vrh sante leda. Ono što se skriva ispod površine još ne vidimo jasno – i možda je upravo to najopasnije.

Mnogi će reći da je lako prepoznati tekst koji je napisala umjetna inteligencija. On je uvijek isti, bezličan, lišen stvarne emocije i ljudskog dodira. Ja bih dodala da je bez osobnog novinarskog stava i oštine. Nije problem u tome što umjetna inteligencija može složiti rečenicu ili poveznicu, problem je u tome što nema svijest ni odgovornost. A novinarstvo bez odgovornosti nije novinarstvo, nego tek automatizirani niz znakova.

Zastanimo na trenutak i zapitajmo se: što želimo od medija? Ako ćemo se zadovoljiti time da nam softver isporuči vijest ili članak bez toga da ga čovjek pročita, propita i uredi, dobit ćemo ono što već i sad osjećamo – nekvalitetno novinarstvo. A to znači i lošu, osiromašenu javnost.

Da, umjetna inteligencija može biti koristan alat. Može nam olakšati radni dan, pomoći u prikupljanju informacija, u prevodima ili u oblikovanju teksta. Ali ono što ona „ispljune“ ne može i ne smije ići u novine ili na portal bez novinarske obrade. Jer ako izgubimo novinare, izgubit ćemo i kritičku misao. A bez nje mediji prestaju biti korektiv društva i postaju samo produžena ruka onih koji plaćaju oglase ili imaju političku moć.

Najopasnije je ako vlasnici medija zaključe da im umjetna inteligencija donosi uštedu i veći profit te da se više neće morati suočavati s „neugodnim“ pitanjima novinara koji inzistiraju na etici i pravilima struke. Takvo pacificiranje medija bilo bi pogubno za demokraciju. Jer novinarstvo nije tu da gladi društvo po ramenu, nego da ga propituje i provocira – kako bismo ostali slobodno društvo.

Mediji se više nego ikad danas ne bi smjeli ponašati kao poslušne servisne platforme. Jer je posljedica takvih ponašanja pacificiranje medijskog prostora, a time i gubitak jedne od ključnih uloga novinarstva – kritičkog propitivanja društva i vlasti u cilju očuvanja demokratskih procesa.

Zato vjerujem da je nužno ono što se već počelo događati na europskoj razini – donošenje zakona i pravila koja će jasno definirati gdje i kako se umjetna inteligencija smije upotrebljavati. Europski parlament svojim Aktom o umjetnoj inteligenciji poručuje da čovjek mora ostati u središtu, a ne tehnologija. I to je jedini put kojim možemo ići.

Kad pročitam tekst koji je „složila“ umjetna inteligencija, ne osjećam toplinu, kreativnost, glas koji kaže „ovo je važno“. To je razlika između stroja i novinara. Umjetna inteligencija može napisati tekst, ali ne može zamijeniti novinara. Ne može unijeti ironiju, ne može riskirati pitanje, ne može stati iza svojih riječi. Zato, ma koliko tehnologija bila moćna, vjerujem da će novinar sa svim svojim manama i vrlinama ostati nezamjenjiv. On daje tekstu autentičnost, emociju, kritičnost i vjerodostojnost. Umjetna inteligencija može biti tek alat, a upravo u suživotu, uz jasna pravila i strogu etiku, leži budućnost novinarstva.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Visoko državno odličje Andoru Véghu

Viteški križ Reda zasluga Mađarske (civilni odjel)

U povodu dana svetog Stjepana, koji se slavi 20. kolovoza, ministar kulture i inovacija Balázs Hankó uručio je u 19. kolovoza u budimpeštanskom Vigadóu državna odlikovanja i umjetnička priznanja.

Govoreći o nagrađenima, Hankó je istaknuo: „Sve ono što znamo o svijetu i domovini i sve ono što ćemo tek naučiti i prenijeti živi u vašem umu, srcu i duši. Vi ste ti koji iz dana u dan uzdižete mađarsku naciju.“ Nabrojio je među njima one od kojih stotine mladih uče folklorni ples i glazbu, one koji približavaju klasike, one koji mađarska sveučilišta dovode u svjetski vrh, koji čuvaju i oživljavaju tradiciju, koji poučavaju, odgajaju mlade u ljubavi prema sportu, pomažu najpotrebitijima ili liječe bolesne.

„Naša je zajednička odgovornost očuvati trajne vrijednosti naše nacije, poštivanje stvorenog svijeta i predanost obiteljima, u

Rođen je 1974. u Mohaču. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Pečuhu, u hrvatskoj školi Miroslava Krležu. Diplomirao je hrvatski jezik i književnost te geografiju 2002. godine na Sveučilištu u Pečuhu (PTE). Kao državni stipendist 2008. godine doktorirao je iz geografskih znanosti, s istraživačkim fokusom na etničku prostornu strukturu Balkana. Od 2005. zaposlen je na Sveučilištu u Pečuhu, na Zavodu za političku geografiju i regionalni razvoj.

Glazbom se bavi od djetinjstva. Glavni su mu instrumenti gajde (hrvatske, mađarske, makedonske i bugarske vrste), dude, dvojnice, klarinet, okarina, tambura samica

Foto: Zoe Šarlija

i Baranji (Drventić, Gadanji, Arđai, Knežević, Obrovac i dr.). Od 1995. surađuje s različitim orkestrima i KUD-ovima te sudjeluje u brojnim glazbenim projektima diljem Europe.

Godine 2002. primio je nagradu Ministarstva kulture i mladeži Mađarske „Mladi majstor narodne umjetnosti“. Od 2003. član je grupe Kries, s kojom publiku širom svijeta upoznaje s hrvatskim tradicijskim glazbalima i melodijama. Jedan je od idejnih začetnika osnutka Udruge Glazbene Starine i Orkestra Mišina, čiji je cilj promovirati hrvatsku glazbenu tradiciju te organizirati edukacijske programe za djecu i odrasle o tradicijskim instrumentima i muziciranju.

Već više od 20 godina održava seminare, radionice i redovite sate u glazbenim školama – primjerice na Međunarodnoj smotri folklora u Zagrebu, na Nacionalnoj gajdaškoj akademiji u Glasgowu (Škotska) i drugdje. Na seminarima polaznici imaju priliku upoznati se s osnovama sviranja na jednostavnijim tradicijskim instrumentima (dvojnice, diplice, okarina...) te sa složenijim tehnikama sviranja gajdi, duda i dipli.

Osim što je vrhunski svirač i pedagog, Andor Végh bavi se i gradnjom tradicijskih puhačkih instrumenata. U svojoj radionici u Boji izrađuje diplice, dvojnice, strančice, gajde i dude, čineći te gotovo zaboravljene instrumente dostupnima sadašnjim i budućim sviračima.

Nastupao je u pečuškim sastavima Vizin i Zengő, a bio je i mentor mladom gajdašu Zalánu Leventeu Horváthu, finalistu dječjeg natjecanja „Röpülj, páva“.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Galerija umjetnina Slavenskog Broda

vremenu kada na mnogim mjestima bjesne amorfne ideologije koje poriču sve te temeljne vrijednosti“, naglasio je ministar.

Andor Végh – graditelj glazbala, majstor narodne umjetnosti, izvanredni profesor na Filozofskom i Društvenoznanstvenom fakultetu Sveučilišta u Pečuhu te predavač na Glazbenoj akademiji Ferenc Liszta – dobitnik je visokog državnog odličja Viteškog križa Reda zasluga Mađarske (civilni odjel) za svoj istaknut i visokokvalitetan rad.

Uz to sve Andor Végh izvrstan je glazbenik, a predaje i na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu.

Foto: Marina Uzelac

i drugi. Još od srednje škole sakuplja narodne melodije i glazbala te se susreće s izvornim sviračima gajdi i duda u Slavoniji

Otvorena nova školska godina u školi Miroslava Krleže

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže u Pečuhu počela je nova školska godina, koja je otvorena 1. rujna prigodnim programom. Svečanosti je uz ravnateljicu Janju Živković Mandić nazočio predstavnik osnivača škole – Hrvatske državne samouprave, njezin predsjednik Ivan Gudan.

Ove školske godine, 2025./2026., pokrenuta su dva prva razreda osnovne škole: 1. a (17 učenika) i 1. b (19 učenika). U 9. je razredu gimnazije 21 učenik, a u nultom, jezično pripremnom 9./0. razredu, deset učenika. Hrvatska odgojno-obrazovna ustanova u Pečuhu najveća je takve vrste u Mađarskoj – pohađa je više od 400 polaznika. Učeniци drugih razreda razveselili su prvašice prigodnim poklonima. U nižim razredima osnovne škole nastavu pohađa 119 učenika, u višim 121, a u gimnaziji 89 učenika. U vrtić je upisano 58 polaznika. U učeničkom domu stanuje 77 osoba, od kojih je 26 učenika ove škole i 51 vanjski stanar – učenici drugih škola.

1. a

1. b

Svečani program izveli su učenici 6. razreda koje su pripremile njihove razrednice Marića Dudaš Gyöngyös i Adrienn Rónai.

U svojem obraćanju ravnateljica škole Janja Živković Mandić naglasila je: „Nakon ljetnih praznika školsko dvorište i hodnici ponovno su ispunjeni životom – ponovno čujemo dječju graju, ponovno smo zajedno, s novim planovima i novim snovima. Nadam se da ste se svi vratili bogatiji za doživljaje, odmorni nakon ljetnih kampova, putovanja i obiteljskih trenutaka. A sada je vrijeme da ponovno sjednemo u školske klupe i krenemo u novu školsku godinu, koja će – uvjerena sam – svima nama biti ispunjena otkrićima, prijateljstvima i uspjesima. Naši su šestaši počeli ovu školsku godinu nešto ranije od ostalih jer su već danima vježbali kako bi nas pozdravili ovim svečanim programom.”

Posebno srdačno pozdravila je najmlađe učenike – „prvašice, koji prvi put kreću

samo znanje nego i zajednicu koja prihvaća, podržava i daje snažne korijene.

U svojem je govoru ocrtala i posebnosti škole Miroslava Krleže:

„Hrvatska škola Miroslava Krleže nije samo odgojno-obrazovna ustanova: naša je misija očuvati, prenijeti i ojačati hrvatski nacionalni identitet naših učenika. To znači da naši učenici ne stječu znanje samo u akademskom smislu nego i u svojem materinskom jeziku, tradicijama i kulturi. To što smo stoljećima uspjeli sačuvati naš jezik i naše vrijednosti ovdje, u Mađarskoj, predstavlja našu zajedničku odgovornost, snagu i ponos.

Najvažniji je zadatak naše škole da buduće generacije također osjećaju ovo nasljeđe kao svoje, da naši učenici mogu nastaviti život s

9./0.

u veliku školsku avanturu, učenike 'nulte' godine, jezično pripremnog razreda, koji će s nama provesti jednu uzbuđljivu godinu i uskoro će se u svijetu hrvatskog jezika osjećati kao kod svoje kuće, te učenike devetog razreda gimnazije, koji započinju novu, važnu fazu svog života u našoj školi.”

Ravnateljica Živković Mandić zahvalila je roditeljima što su odabrali školu Miroslava Krleže i naglasila da djeca u njoj neće steći

povjerenjem, snažnim identitetom i širokim vidicima. Glavni je cilj našeg rada to da djeca ne stječu samo znanje već da nauče povezivati se sa svojom zajednicom, cijeliti nasljeđe i hrabro zastupati svoj identitet – bilo da je mađarski, hrvatski ili oba istovremeno. Ova škola pruža istodobno sigurnost, dom i priliku da svatko kroz vlastiti jezik i kulturu razvije svoj talent.”

Branka Pavić Blažetin • Foto: Ákos Kollár

POČELA ŠKOLSKA GODINA U PETROVU SELU

U Hrvatsko-mađarskoj dvojezičnoj narodnosnoj osnovnoj školi u Petrovu Selu 1. rujna počela je nova školska godina. Okupili su se učenici, učitelji, roditelji i djelatnici škole, a sve ih je pozdravila ravnateljica Ana Škrapić Timar. Školu krase obiteljska atmosfera, koja je obilježila i svečanost otvaranja. U tom su duhu bile i riječi ravnateljice škole.

Nakon intoniranja dviju himni, mađarske i hrvatske, uslijedio je učenički program. Pjesmu na mađarskom jeziku kazivala je Lilla Belencsák, učenica 6. razreda, dok su pjesmu „Škola zajedno” otpjevali svi učenici pod vodstvom učiteljice Szabine Wágner-Kapitár te uz pratnju učitelja Rajmunda Filipovića na gitari. Zatim je pjesmu „Polazak u školu”, na hrvatskom jeziku, kazivao učenik 2. razreda Marcell Kovács.

U svojem obraćanju ravnateljica Ana Škrapić Timar posebno je pozdravila pete-ro učenika prvog razreda: „Benett, Benjamin, Konor i Viki – vi se već poznajete iz vrtića. Vama se pridružila Zoé, koja će svakodnevno putovati iz Körmenda u školu. Na satima tjelovježbe, pjevanja, crtanja i tehničke kulture bit ćete s četvrtim razredom, a na satima matematike, mađarskog i hrvatskog jezika poučavat će vas učiteljica Szabina Wágner-Kapitár.”

1. razred

bivaju nove nastavnike i nove predmete. U šesti razred stigla je jedna nova učenica, kao i u sedmi razred, uz novu razrednicu.

na ekrana, dar partnerske škole iz Donje Zeline.

Učenici viših razreda marljivo su sva-ke srijede tijekom ljeta uređivali školski vrt i trudili se održati biljke posađene u proljeće, unatoč vrućinama. Uz postojeće izvannastavne aktivnosti ove školske go-dine pokreću se i nove.

Sveta misa za učenike (Foto: Miklos Kohuth)

Kako je za Hrvatski glasnik izjavila ravnateljica, u prvom razredu imaju samo pet učenika jer su roditelji, uz dopuštenje Ureda za obrazovanje, zadržali četvero djece još godinu dana u vrtiću. Sljedeće godine prvi razred očekuje 15–16 učenika.

U drugom je razredu 15 učenika, a treći razred, u kojem je također 15 učenika, preseljen je na prvi kat škole. Poseban je izazov pred učenicima petog razreda jer do-

S razmjerno brojnim petim razredom, od 14 učenika, počinje se izjednačavati broj učenika u nižim i višim razredima. U nižim ih je razredima 44 i u višim 42, pa škola ukupno broji 86 učenika. Od toga je 17 učenika putnika.

Ove školske godine uprava školskog okruga odobrila je samo dva popodneva boravka za niže razrede. U učionicama 3. i 4. razreda postavljena su dva nova pamet-

Prvašići

Najmlađi učenici, prvašići, predstavili su se pjesmicom koju je s njima uvježbala odgovajateljica petroviškog vrtića Julia Németh, a potom su ih najstariji, učenici 8. razreda, simbolično darivali malim lopticama. Ravnateljica je prvašićima uručila spomenice i male poklone, nakon čega su učenici krenuli prema razredima kako bi zauzeli mjesta u klupama i otvorili knjige i bilježnice

Branka Pavić Blažetin • Foto: Tamás Teklits

Folklorni kamp pečuškog KUD-a „Tanac” u Santovu

Od 12. do 16. kolovoza u Santovu je održan Ljetni kamp folklora pečuškog KUD-a „Tanac” koji je završio svečanim programom u kojem su sudionici izveli uvježbane koreografije. Koreograf i voditelj društva Jozo Szávai, koji je 37 godina na čelu KUD-a „Tanac”, prisjeća se kako je prvi kamp u Santovu održan još 1990. godine, znači prije 35 godina, a posljednji je bio prije 20 godina. U ovogodišnjem kampu bilo je 70-ak sudionika iz Dušnoka, Santova i Pečuha. Uz svakodnevni program, plesanje i pjevanje bilo je i večernjih plesačnica i veselica u središtu naselja.

Kako je dodao Szávai, Santovo je zaista centar svijeta. Svaki put kad su bili u Santovu, osjećali su nešto u zraku jer su na ulici mogli vidjeti žene u narodnoj nošnji, čuti santovački šokački govor. Nažalost, sad već sve manje, ali im je Santovo ostalo u srcu.

Tijekom tjedna pjevali su, vježbali plesove, nove i stare koreografije, a sve su to prikazali brojnoj publici u mjesnom Domu kulture na svečanoj večeri. Najmiliji su im santovački šokački plesovi, plesovi bačkih Šokaca iz Santova i Monoštora (Bački Monoštor). Tako su izveli splet šokačkih plesova u izvornoj santovačkoj nošnji, a pri odijevanju pomagale su im Santovkinje da se nošnja odjene kako treba, što nije nimalo jednostavno. Izveli su i šokačke plesove iz Mohača, svoju koreografiju „Pranje na Dunavu”. Prikazana je i koreografija makedonskih plesova, vrlo omiljenih među mladim plesačima, a uz to i još jedna koreografija iz Bačke. Dječja skupina također se predstavila santovačkim šokačkim plesovima. Članovi KUD-a „Veseli Santovčani” izveli su srpske plesove.

Članovi KUD-a „Tanac” izveli su splet santovačkih šokačkih plesova

Orkestar „ViGaD” i harmonikaš Zoran Barić

Članovi KUD-a „Tanac” izveli su splet santovačkih šokačkih plesova

Članovi KUD-a „Tanac” izveli su splet santovačkih šokačkih plesova

U šokačkoj nošnji santovačkih Hrvata

Kako uz ostalo ističe Jozo Szávai, u prvom redu sudjelovalo je 30 članova KUD-a „Tanac”, 10 članova KUD-a „Biser”, 20 članova KUD-a „Veseli Santovčani” i još pomladak od 10-15 članova dječje, školske skupine iz Santova. Budući da je i koreograf dušnočkog KUD-a „Biser”, na njegov poziv bilo je i sudionika iz Dušnoka. Pratio ih je Orkestar „ViGaD” iz Senandreje, a svirali su još Krunoslav Kićo Agatić iz Tukulje i Santovac Zoran Barić, koji je poučavao i pjevanje. Dobili su pomoć od mnogih, na čemu svima od srca zahvaljuje, posebno Hrvatskoj školi – koja im je osigurala smještaj i hranu.

Naglasak je bio na učenju i vježbanju, plesanju i pjevanju, dodaje Jozo Szávai, ali je svake večeri u mjesnoj gostionici, čuvenoj „Čajani”, bilo i zabave, plesačnica, žive glazbe. Bio je to vrlo lijep doživljaj i za sudionike kampa, za Santovce.

S. B.

XVII. Državna kulturna turneja: ples, pjesma i zajedništvo u Kukinju

„Prvi dio XVII. Državne kulturne turneje u organizaciji Hrvatske državne samouprave i Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj održan je u Petrovu Selu 28. lipnja, a drugi dio održan je 30. kolovoza u Kukinju“, izjavila je za Hrvatski glasnik v. d. voditeljica Centra Gabrijela Kohuth-Várhelyi.

Hrvatsko kulturno društvo „Gradišće“

Sudionici ovogodišnje turneje bili su Hrvatsko kulturno društvo „Gradišće“ iz Petrova Sela i Kulturno-umjetničko društvo „Ladislav Matušek“ iz Kukinje.

Obraćajući se nazočnima, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban naglasio je važnost Državne kulturne turneje

kao oblika povezivanja hrvatskih zajednica iz različitih krajeva Mađarske. Primjer su upravo dva društva koja su dobila priliku za druženje i predstavljanje 2025. godine.

HKD „Gradišće“ naglašava: „Tanac je vik sliš k žitku Petrovišćanov. Prik tanca su si čuvali svoje običaje i hrvatsku kulturu. Skupni tanac formira jednoga človika, jedno društvo i cilo selo.“ Te su se riječi posebno osjetile kada je petroviska mladost zaplesala na pozornici s energijom koja je „sijala daleko“. Isto načelo djelovanja slijedi i KUD „Ladislav Matušek“ iz Kukinje. Osim plesom program su oba društva obogatila i pjesmom i glazbom, što je obilježilo i ovogodišnju Državnu kulturnu turneju.

Branka Pavić Blažetin

GAJIĆ – Kako neslužbeno doznaje Hrvatski glasnik, 17. kulturno-turistička manifestacija „Pudarina“ održana je u etnoselu Gajić. Udruga vinara i vinogradara „Martinovo brdo“ predstavila je tradiciju pudarenja, a pridružili su se i gosti iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Mađarske. Među njima bili su i HKUD „Sv. Marko“ Vionica, HKUD iz Kiseljaka te brojna kulturno-umjetnička društva. U natjecanju djevojaka u narodnoj nošnji Hrvata iz Mađarske sudjelovala je Aliz Rázsics Straub iz Mohača posredstvom Hrvatske samouprave Vršende, koja neguje prijateljske veze s organizatorima. Događanju su nazočili načelnica Općine Draž Valentina Avdičević i predsjednik HDS-a Ivan Guban.

ČEMBA – U organizaciji Kulturnog društva Čembe, uz sudjelovanje klape „Dičaki“, 22. rujna u hodočasnoj crkvi u Vincjetu gostovao je zbor „Don Kosaken“. Kako ističu organizatori, riječ je o izvornom kozackom zboru kojim ravna Wanja Hlibka, nekadašnji solist ansambla Sergeja Jaroffa. Publika je imala priliku usporediti višeglasno muško pjevanje Kozaka s klapskim izričajem. Klapa „Dičaki“ kratko se predstavila, a potom je zbor „Don Kosaken“ održao cjelovečernji a capella koncert.

Narodnosni dan u Katolju

U Katolju je 30. kolovoza priređen Narodnosni dan. Dan je započeo u ranim jutarnjim satima u dvorištu mjesnog doma kulture, gdje su se u krušnim pecima pekle gibanice. Mijesilo se i razvlačilo tijesto, pripremale gibanice s raznim nadjevima, a svi koji su željeli vidjeti iz prve ruke, pa i naučiti kako se to radi, imali su priliku. Vrsne majstorice imale su što pokazati.

Vrijedni Katoljčani

Svečano otvaranje dana

„Dan je priređen radi okupljanja seoske zajednice uz brojne programe koje smo pripremili“, izjavio je načelnik Katolja Gabor Ivanković.

U poslijepodnevnom satima u domu kulture održan je kulturni program. Sudjelovali su Pjevački zbor „Karašica“ iz Katolja, Njemačka plesna skupina iz Újpetre, KUD „Baranja“ iz Pečuha te plesna skupina „Tavirózsa“ mađarske udruge „Arany János“. Nakon programa slijedila je večera za sve sudionike, a večernji bal svirao je orkestar „Póló“.

Program je ostvaren suradnjom Mjesne samouprave Katolja, Hrvatske samouprave Katolja, Njemačke samouprave Katolja i Zaklade za katoljsku zajednicu.

Branka Pavić Blažetin

Jedinstvena i neponovljiva večer u Mohaču

NARODNOSNE SVADBE I OBIČAJI

U organizaciji KUD-a „Mohač“, a na ideju voditelja Stipana Filakovića, 26. srpnja priređena je jedinstvena folklorna manifestacija pod nazivom „Narodnosne svadbe“. Na otvorenoj pozornici mohačke glazbene škole SLAMI nastupila su tri gostujuća narodnosna društva i domaći KUD „Mohač“, koji se predstavio s dvjema koreografijama.

Okupljene sudionike i publiku srdačno su pozdravili voditelj KUD-a „Mohač“ Stipan Filaković i mohački dogradonačelnik Áron Cserdi. Kako je naglasio voditelj KUD-a „Mohač“, ovo je jedinstvena manifestacija koja se ne ponavlja. Dogradonačelnik Cserdi uz ostalo je pak istaknuo kako je Mohač glavni grad narodnosti u kojem autohtone narodnosti žive primjerno, u mirnom suživotu. Uz pozdravne riječi on se prihvatio i vođenja programa uz najavu društava koja sudjeluju.

Program je otvorio KUD „Mohač“ prvi put prikazavši koreografiju „Santovački šokački svatovac“ (pripremljenu za ovu prigodu) u pratnji Orkestra „ČEFA“.

Prema riječima voditelja i koreografa Stipana Filakovića, rodom iz Santova, koreografija je nastala po njegovoj ideji. Pritom se oslonio na rukopisne bilješke svojeg oca, dugogodišnjeg santovačkog čauša. Kako je istaknuo, povod je bila njihova uspješna i uigrana koreografija šokačko-švapskog svatovca. Budući da svake godine priređu-

KUD „Mohač“ nastupio je i sa šokačko-švapskim svatovcem

KUD „Mohač“ – santovački šokački svatovac

Njemački KUD iz Mecseknádasda

ju i šokačko-švapski bal u Mohaču, traži se da se na tom balu izvede i šokačko-švapski svatovac. Iako su već dvanaest puta priredili bal, nisu uvijek nastupali sa šokačko-švapskim svatovcem, ali s obzirom na to da postoji želja, odlučio je okupiti prijateljska društva. Kako bi bilo različito i narodnosno, pozvali su po jedno mađarsko, njemačko i srpsko društvo da prikažu bogatstvo narodnosnih svadbenih običaja. Toga još nije bilo, a ova priredba bila je jedina, jedinstvena i neponovljiva. Koreografija santovačkog šokačkog svatovca nastala je prema njegovim sjećanjima i pamenju te prema već spomenutim očevim rukopisnim bilješkama. Sam Stipan Filaković bio je u ulozi čauša. Uskoro će imati još jedan nastup, pa vjeruje da će koreografiju još bolje uvježbati i doraditi jer se vlastita koreografija uvijek može poboljšati.

TRENUTAK ZA PJESMU

Budi moja noć

Dođi, koja si moja
u moju noć.

Stvori, koja si moja
moju noć.

Utišaj ovu tišinu.

Umiri ovaj mir. Utopi

ovu smrt. Proširi ovu

sobu. Razori ovaj zid.

Podigni ovo nebo. Pomiri

ove sjene. Pokosi

ovu kišu. Uglazbi

ove suze. Rascvjetaj

ove ruke

Sazidaj ove riječi. Izliječi

ove oči.

I postani moja noć.

Budi

moja noć.

Josip Pupačić

Kao jedno od naših najstarijih i najuspješnijih folklornih društava, tronačionalni KUD „Mohač“, osnovan 1973. godine, od samih početaka njeguje folklor triju narodnosti – mađarske, njemačke i hrvatske. Budući da i u Baranji i u Mohaču obitavaju te tri narodnosti, a uz njih još i Srbi, program su osmislili tako da budu zastupljene te mohačke narodnosti. Tako je mađarski KUD iz Bogyiszlóa prikazao mađarske svatove i svadbene običaje, njemački KUD iz Mecseknádasda njemačke, a srpski KUD „Banat“ iz Deske srpske. Program je zaočružen mohačkim šokačko-švapskim svatovima, uigranom i vrlo uspješnom koreografijom KUD-a „Mohač“, a zaključen je zajedničkom pjesmom svih sudionika (186 plesača).

KUD „Mohač“ nastupio je i sa šokačko-švapskim svatovcem

Mađarski KUD iz Bogyiszlóa

U dupkom punom gledalištu glazbene škole na otvorenom prikazano šarenilo folklor, tradicije i svadbenih običaja četiri narodnosti publika je nagrađivala velikim pljeskom i povicima. Na kraju su svi sudionici zajedno na otvorenoj pozornici zapjevali po jednu mađarsku, njemačku i, naravno, šokačku omiljenu pjesmu „Vesela je Šokadija“.

Srpski KUD „Banat“ iz Deske

KUD „Mohač“ – santovački šokački svatovac

Bogatstvo...

„Vesela je Šokadija“ – KUD „Mohač“

Kako nam je uz ostalo kazao Stipan Filaković, poslije jubilarnog programa u povodu 50. obljetnice društva (1973. – 2023.) mnogi su napustili društvo. Sad ih ima pedesetak, ovisno o tome tko kada može doći, a imaju članove od 14 do 60 godina. Nekad su imali dječju skupinu, srednjoškolsku, odraslu i stariju skupinu. Sad je to sve zajedno, dobro se slažu, a svatovac se i ne može izvesti bez odraslih i starijih ljudi.

Sljedeći nastup imali su na Međunarodnoj smotri folkloru u Mohaču, koja je trajala od 16. do 19. kolovoza. Prvog dana nastupili su na folklornoj večeri s trima koreografijama, a posljednjeg dana, 19. kolovoza, u svečanoj povorci i u svečanom programu. Imat će više nastupa i tijekom jeseni jer su pozvani u Beremend, Olas i Semelj.

S. B.

Eno-gastronomski užitci uz tamburu

Krajem kolovoza u Sumartonu je već 18. put priređen Festival zlevanke, vina i tambure u organizaciji Hrvatske samouprave Sumartona i Kulturno-umjetničkog društva „Sumarton“. Bio je to još jedan festival na kojem su se okupili ljubitelji fine kapljice, tradicionalnih specijaliteta i lijepe tamburaške melodije. Načelnik Sumartona Gyula Butykai posebno je zahvalio Hrvatskoj samoupravi Sumartona i KUD-u „Sumarton“ na trudu uloženom u organizaciju priredbe koja je do danas izrasla u turističku atrakciju. Festival je otvorio poznati vinar dr. József Brazsil, a među brojnim gostima bili su parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés, dopredsjednica Skupštine Zalske županije Hajnalka Bata, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, predsjednik Hrvatske samouprave XV. okruga Stjepan Kuzma i predstavnici pomurskih i međimurskih naselja.

Pomurski Hrvati, pa tako i Sumartonci, na obližnjim vinogradima uzgajaju vinovu lozu. Najbliže su im vinogradi na „Kamanovim goricama“, koje se gotovo spajaju sa selom, pa je Sumartoncima lako doći do vinograda. S promoviranjem tih vinograda i vina koja se rade u njima počela je Vinska udruga pajdaša vina na čelu s Lajošem Vlašićem te su ljudi počeli ulagati u vinograde, obnovili „kleti“, počeli ozbiljnije obilježavati blag dane povezane s vinom... Tako je nastala i priredba Festival vina i tambure. Naime, u Pomurju se tamburaška glazba udomačila tek prije 25 godina, kad su mladi tamburaši, danas već pod imenom Sumartonski lepi dečki, isprobavali svoje slabe prste na tamburaškim žicama. Uz vino se uvijek pjeva, uz pjevanje dobro dođe glazba, a uz vino treba nešto i jesti, pa su se tako spojili eno-gastronomski užitci s dobrom glazbom.

Budući da se toga dana slavi vino iz raznih vinskih udruga, stizali su vinari iz Slovenije, Hrvatske i Mađarske kako bi kušali sumartonska vina. Tamburijada i folklorni program zabavljali su mnogobrojne posjetitelje. Glazbeni program počeli su pomurski bandisti pod imenom „Kakav bend“, koji su zabavljali goste s tradicionalnom puhačkom glazbom, a pod šatorima se pekla zlevanka i kalamperčice. I ove je godine Janica (Ana) Dombai bila glavna kuharica jer ipak ima mnogo godina iskustva. „Kelemperečica je staro jelo, to je slano pak dobro ide uz vino. Treba naribati kalampera, deti išče kiselo mleko, sol i melu i tak zmešati. Mi smo smesu pravili z 60 kil kalampera, celi den smo pekli. Donesli smo z Hrvatske pravo domaće mleko išče vu četrtak pak smo sami kiselili. Zato je to tak fino, jer je domaće mleko. Kelemperečica je z tri okusa – sa špek, češnjakom i sam obična“, prepovedala je Janica dok je miješala smjesu. Vješte ruke članica KUD-a „Sumarton“ i Motokluba Sumarton cijeli su

Sumartončice nude zlevanku i kelemperečice

dan pekle kelemperečice i slatku zlevanku također od kiselog mlijeka.

Cijeli dan odvijao se kulturni program na otvorenoj pozornici. Plesna skupina „Regica“ iz Mlinaraca zastupala je pomurski folklor, na programu su predstavili dvije koreografije pomurskih plesova. Na sumartonski festival stigli su izvođači iz naše podravske regije. Članovi Kulturno-umjetničkog društva „Podravina“ predstavili su se u punom sjaju – izveli su prekrasne podravske melodije uz pratnju Tamburaškog sastava „Misija“ i predstavili se svojim podravskim plesovima. Tamburaški sastav „Misija“ posebno je zabavljao publiku hrvatskim melodijama. Mladi tamburaši Pomorskih žica svake su godine gosti festivala, oni su izveli pomurske melodije i popularnu hrvatsku pop-glazbu. Domaći Tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki“ iz godine u godinu za ovu se prigodu priprema s popularnom hrvatskom glazbom koju domaća publika nagrađuje velikim pljeskom. Jedan je od omiljenih hrvatskih pjevača pomorskih Hrvata Mirko Švenda Žiga, koji je obradio pomurske popevke za zabavniji ton. Međutim, ovaj put

predstavio se s novim albumom kajkavske pop-glazbe. Međimurski tamburaši donijeli su međimurske i starogradske pjesme za tamburijadu, a tamburijadu su na dva dijela podijelili plesači KUD-a „Pantlika“ iz Velike Kaniže s temperamentnim mađarskim plesovima.

Priredbu posjete i nekadašnji žitelji Sumartona, tako i Stjepan Rodek, koji se odselio iz Sumartona 1968. godine. Vrlo se raduje druženju s pajdašima i hrvatski jezik nije zaboravio, ali mora „tražiti riječi“. „U ono vreme mi smo se doma spominjali kajkavski hrvatski, onda sam išao u hrvatskosrpsku školu u Budimpeštu, zatim se vučim za informatičara i tak sam ostao tamo. Žena mi je Mađarica pa nemam baš s kim se spominati, al da se najdem z Hrvatima, onda vek mi dojde se na pamet. Vek mi je lepo doći vu Sumarton, u moje rodno selo“, rekao je gospodin Rodek iz Kispešta.

Festival vina i tambure i ove je godine bio prilika da se okupe Hrvati iz raznih krajeva i da uz dobru zabavu njeguju hrvatsku kulturu, vježbaju hrvatski jezik i jačaju se u svojem hrvatstvu.

Beta

XXXI. BOŠNJAČKO SIJELO

U organizaciji Hrvatske samouprave Kujinja 23. kolovoza 2025. priređena je najveća godišnja manifestacija – Bošnjačko sijelo.

XXXI. Bošnjačko sijelo počelo je u ranim jutarnjim satima natjecanjem u ribolovu na jezeru Malom, na kojem je sudjelovalo 18 ekipa, a potom se nastavilo malonogometnim nadmetanjima na nogometnom igralištu u Kujinju.

Revijalno kuhanje okupilo je brojne ekipe iz raznih hrvatskih samouprava u Baranji: Semelja, Pogana, Udvara, Olasa, domaćini... Kuhala se sarma, kako i priliči Bošnjačkom sijelu. Sarma je jedno od najomiljenijih i najboljih jela, a majstori pripreme upravo su bošnjački Hrvati iz okolice Pečuha. Najvažniji je sastojak sarme dobar kiseli kupus, a njihov kiseli kupus već stoljećima spada među najbolje na pečuškim tržnicama.

U mimohodu

Svetu misu na hrvatskom jeziku u crkvi svete Ane služio je martinački župnik Ilija Čuzdi, a pjevao i svirao pjevački zbor i orkestar KUD-a „Ladislav Matušek” iz Kujinja. Nakon svete mise povorka se uz pjesmu i svirku uputila prema središtu mjesta, gdje je kod Doma kulture podignut veliki šator s ljetnom pozornicom te stolovima i stolicama za brojne posjetitelje.

KUD „Ladislav Matušek”

Okupljeni su bili Kujinjčani, Hrvati iz okolnih naselja i Hrvati iz Pečuha. U bogatom kulturnom programu nastupili su Muški pjevački zbor „Hrastina” iz Udvara, solistica Mirna Filaković iz Mohača, solistica Emilija Sörös iz Birjana (obje učenice Hrvatske škole Miroslava Krleža), KUD „Ladislav Matušek” iz Kujinja i Orkestar „Planina” iz Mohača. Za večernji bal također se pobrinuo Orkestar „Planina”, popularan među mladima hrvatskog podrijetla u Baranjskoj županiji.

U sklopu kulturnog programa proglašeni su rezultati natjecanja u pecanju, kuhanju sarme i malom nogometu. Nagrade za prva tri mjesta uručila je predsjednica Hrvatske samouprave Kujinja Renata Božanović.

Dio organizacijskog tima

U kuhanju sarme sudjelovalo je šest ekipa (Kujinj, Pogana, Olas, Klub A. Šenoe, Udvar, Semelj). Rezultati (prva tri mjesta):

1. mjesto: Pogana
2. mjesto: Kujinj
3. mjesto: Klub A. Šenoe.

Muški pjevački zbor „Hrastina”

U pecanju je sudjelovalo čak dvadeset ekipa. Rezultati:

1. mjesto: Udruga iz Vršende – 26,3 kg
2. mjesto: Udvar – 13,3 kg
3. mjesto: Kujinj – 13,3 kg.

U malonogometnom nadmetanju sudjelovalo je pet ekipa. Rezultati:

1. mjesto: Kujinj
2. mjesto: Udvar
3. mjesto: Salanta.

Dio gledatelja

Dan je organiziran uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Udruge kujinjskih Hrvata, Hrvatske samouprave Kujinja, Mjesne samouprave Kujinja te uz potporu Fonda „Gábor Bethlen”, izjavile su za Hrvatski glasnik predsjednica Hrvatske samouprave Kujinja Renata Božanović i načelnica Kujinja Julia Máli.

Branka Pavić Blažetin

Dan sela i Hrvatski dan u Potonji

U Potonji je 18. kolovoza u organizaciji Mjesne samouprave i Hrvatske samouprave Potonje priređen Dan sela i Hrvatski dan. Bogat zajednički program bio je namijenjen svim uzrastima. Za djecu su na mjesnom sportskom terenu bili pripremljeni brojni rekviziti za igru, radionice i zabavni sadržaji. Održan je i malonogometni turnir na prekrasnom nogometnom igralištu u središtu sela.

Načelnici: Potonje, Brlobaša, Daranja i Lukovišća

Vješti kuhari Hrvatske samouprave Potonje

U zgradi Doma kulture posjetitelji su mogli razgledati izložbu o povijesti sela Potonje. Bogat prikaz materijalne baštine i kulture ostavio je snažan dojam na sve posjetitelje. Program je uključivao i svetu misu u potonjskoj rimokatoličkoj crkvi, priređenu kao tamburašku misu uz podravske tamburaše.

Nakon mise uslijedio je kulturni program na otvorenoj pozornici u dvorištu mjesnog doma kulture uz nastupe združenih KUD-ova „Podravina” i „Drava”. Dan je zaključen zajedničkom večerom i zabavom uz sastav Gigantic.

Branka Pavić Blažetin
Foto: JGDŽ (Facebook)

HRVATSKI DAN U DOMBOLU

Kako je izvijestila predsjednica Hrvatske samouprave Dombola Ruža Sebestyén, i ove je godine uz blagdan Velike Gospe priređen Hrvatski dan u Dombolu, i to u parku dvorca u samom središtu sela.

Proslava je počela svetom misom na hrvatskom jeziku u nekadašnjoj kapelici dvorca, danas prekrasno obnovljenoj. Misu je služio voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije i župnik iz Sigeta Gabrijel Barić. Nakon mise na otvorenoj pozornici u parku održan je kulturni program u kojem su nastupili plesači združenih KUD-ova „Podravina” i „Drava” te Tamburaški sastav „Misija”.

Dombol, malo selo s jedva 300 stanovnika u južnom Šomođu, ima malobrojnu,

Združeni KUD-ovi „Podravina” i „Drava” te Tamburaški sastav „Misija”

ali aktivnu hrvatsku zajednicu organiziranu u tročlano zastupničko tijelo mjesne hrvatske samouprave. Selo je smješteno uz Dravu, u krajoliku iznimno bogatom prirodnim vrijednostima. Ekumenska humanitarna organizacija ondje je pokrenula sveobuhvatan program regionalnog razvoja: otvorene su nove kuće za goste, a središte sela u potpunosti je obnovljeno. Zahvaljujući tomu Dombol postaje sve privlačnije odredište za one koji traže mir i opuštanje.

Branka Pavić Blažetin
Foto: JGDŽ (Facebook)

PRISIKA – U Prisiki je 30. kolovoza priređen ovogodišnji Prisički kiritof. Hrvatski bal održan je u gostionici Téglaskert uz nastup Pjevačkog zbora „Zvirinjak” i tamburaša iz Hrvatskog Židana. Kiritofki bal svirao je Orkestar Karamblo. Sveta misa služena je u crkvi svetog Egyeda, a celebrirao ju je srebrnomisnik i župnik Beleda Szabolcs Henczel.

PLESAČKI I TAMBURAŠKI TABOR U KOLJNOFU

U Koljnofu je u organizaciji Koljnofskog hrvatskog društva, u sklopu kojeg djeluje i Folklorna grupa Koljnof, od 18. do 22. kolovoza održan već tradicionalni ljetni petodnevni tamburaški i plesачki tabor za djecu i mlade. Folklornu grupu Koljnof vode Andrea Egrišć Völgyi, Martina Korlath, Zoltan Korlath i Silvana Pajrić. Oni su se ove godine pobrinuli za bogat program kampa, u kojemu su uz nekoliko polaznika iz Austrije sudjelovali članovi Folklorne grupe Koljnof.

Kako su istaknuli organizatori, taboru se odazvao 51 sudionik u dobi od četvrte do osamnaeste godine. Program se održavao u prostorijama Osnovne škole Mihovila Nakovića, a završna priredba sudionika u mjesnom Domu kulture. Organizatori su iznimno zadovoljni velikim ovogodišnjim odazivom te se nadaju da će se broj sudionika u nadolazećim godinama još i povećavati.

Učitelj i učenici

Završni nastup

Sudionici su bili raspoređeni u pet skupina. Postojala je plesna skupina za vrtićki uzrast, plesna skupina za školski uzrast te plesna skupina za starije – od petog razreda do 19 godina. Tamburaši su bili podijeljeni u dvije skupine: početničku, u kojoj su neki tek prvi dan tabora primili tamburu u ruke, i naprednu skupinu. Za plesanje je bio zadužen Ivan Mihovec Miki iz Markuševca, koji već deseti put sudjeluje u kampu u Koljnofu, a pomagale su mu Andrea Egrišć Völgyi i Martina Korlath. Za tamburaše se brinuo Martin Durbek iz Zagreba. On je profesor tambure u glazbenoj školi, završio je Muzičku akademiju u Zagrebu.

Završna večer u Domu kulture u Koljnofu, kao što pokazuju fotografije, bila je pravi

Zagrijavanje

Najmlađi

praznik pjesme, plesa i zajedništva. Tamburaški i plesачki tabor prvi je put organiziran 2004. godine u Šopronu, gdje se održavao četiri godine. Nakon toga premješten je u Koljnof, gdje je pronašao svoj stalni dom. Kako je naglasio predsjednik Koljnofskog hrvatskoga društva Geza Völgyi obraćajući se nazočnima, početak održavanja tabora povezuje se s imenom bivšeg ravnatelja koljnofske škole Franje Pajrića, koji je pozvao sad već pokojnoga Stevu Borića iz Hrvatske. Potom je organizaciju preuzeo Geza Völgyi s ciljem da to bude tamburaški i plesачki tabor za Hrvate iz cijele Mađarske te za gradišćanske Hrvate iz Austrije i Slovačke. Zbog malog broja prijavljenih, kako iz inozemstva tako i iz drugih krajeva Mađarske, tabor se iz Šoprona vratio u Koljnof.

Kamp je, među ostalim, ostvaren i uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Koljnofsko kulturno društvo

Od tradicijske poslastice do turističke atrakcije

Gibanica je neizostavna poslastica na blagdanskim stolovima pomurskih Hrvata, a danas je jedna od serdahelskih turističkih atrakcija. Festival gibanice u Serdahelu se priređuje od 2001. godine, i to uvijek u kolovozu – kad su vrtovi puni voća i povrća kojim se rado puni tijesto gibanice. Tijekom dva desetljeća serdahelska je gibanica postala poznata mnogim gurmanima te ona danas predstavlja dio identiteta mjesta. Njoj se posvećuje jedna cijela manifestacija, upravo Festival gibanice. Na priredbu stižu mnoge majstorice gibanice s obiju strana rijeke Mure kako bi predstavile svoje umijeće pečenja. Festival je otvorio zamjenik načelnice Stjepan Mihović, a među brojnim gostima našli su se i parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés i dopredsjednica Skupštine Zalske županije Hajnalka Bata. U skladu s odlukom Mjesne samouprave Serdahela donaćelnik Stjepan Mihović dodijelio je priznanje „Počasna građanka Serdahela” umirovljenoj patronažnoj sestri Biserki Novinics Németh, koja se desetljećima brinula o zdravlju mladeži iz Serdahela i Sumartona. Uz kušanje ukusnih delicija i odlične kapljice pripremljen je i bogat kulturni program.

Lokalna kuhinja uvijek je važan element kulturnog doživljaja destinacije i na tom je principu osmišljen Festival gibanice u Serdahelu. Naime, gosti koji su posjetili to mjesto i kušali gibanicu uvijek su s oduševljenjem govorili o njoj. Zbog čega je serdahelska gibanica toliko ukusna najbolje znaju starije domaćice koje su naslijedile recept od svojih baka i majki.

Serdahelske domaćice nude gibanicu

To dobro zna i Zlata Sabočanec Varga, koja se još sjeća svakog detalja. „Čera sam već napravila sedam tepsija gibanica, za familiju i za pajdašicu. Mene su stari mama nafičili testo delati. Vu zdelu denem melo malo mašču i malo margarina, onda vodu, vu vodi rastalim sol, onak je najbolje, išče dodajem jeno jajce i zamesim. Onda da napra-

Kuha se lovački gulaš

Umirovljena patronažna sestra Biserka Novinics Németh dobitnica je priznanja „Počasna građanka Serdahela”

jim loptice namažem ulijem pak mora pol vure se počivate pokriveno. Potle širom vučem. Potle moremo z nečim puniti. Svi rado jedu z tikvicom i makom i jabukom. Da denem vu zdelu išče polijem z kiselim i slatkim vrhnem, pak dok se peče dagda poškropim z uljem ili maščom”, prepovedala je teta Zlata, a njezine pajdašice to su potvrdile.

Poseban okus imaju gibanice koje se peku u glinenoj posudi, a nekad su se pekle u krušnoj peći, što im je također davalo poseban okus. Predsjednica Hrvatske samouprave Serdahela Timea Szekely u svoju je ekipu uključila i djevojčice kako bi se tradicija pečenja prenijela i na mlađe naraštaje.

Na festivalu je i ovaj put bilo mnogo vrsta gibanica. Članice KUD-a „Katruže” iz Ivanovca ispekle su međimursku gibanicu s četiri vrste nadjeva. Osim gibanice posjetitelji su mogli kušati i druga jela koja su pripremile mjesne civilne udruge: tamburaši su nudili čevape, lovci lovački gulaš, ribolovci fiš-paprikaš i pečenu ribu, nogometaši gulaš od bunceka, a bilo je i gulaša od graha, govedine, langoša i drugih jela. Ipak, u središtu pozornosti bila je gibanica.

Uz mirisne zalogaje program su oplemenili kulturni sadržaji u izvedbi djece iz mjesnog dječjeg vrtića, Mješovitog pjevačkog zbora „Mura”, Tamburaškog sastava „Pomurske žice”, Puhačkog orkestra Glazbene škole u Letinji te Plesnog ansambla „Kerka”. Festivali iz godine u godinu pomaže u zaštiti lokalne kulturne tradicije, razvoju turizma i promicanju kulturnog razvoja mjesta. Serdahelska gibanica već je godinama važno sredstvo za privlačenje gostiju u Serdahel, gdje ih čekaju gostoljubivi ljudi koji čuvaju svoje hrvatske tradicije.

Beta

HRVATSKI DAN U ČEMBI

U austrijskom naselju Čemba, koje se nalazi nasuprot naše Narde, 6. rujna održan je Hrvatski dan. Program je bio u znaku zajedničkog projekta Općine Čemba s Nardom i Gradom Murskim Središćem u Hrvatskoj. Okupilo se mnogo ljudi iz Čembe, Narde i okolice, a iz Murskog Središća doputovalo je oko 25 sudionika.

Organizator druženja bila je Općina Čemba na čelu s načelnikom Bernhardom Herićem. Cilj je bio da se ljudi bolje upoznaju i druže.

Spomenuta naselja povezana su zajedničkim projektom u sklopu kojeg su predviđena tri zajednička izleta. Ove su godine posjetili Budimpeštu, 2026. planiran je izlet u Zagreb, a potom i u Beč. Posebno je važno da se stanovnici tih naselja još bolje upoznaju (iako Nardanci i Čembanci već stoljećima njeguju dobre odnose).

Zbor „Lastavice“

Svi zajedno

U sklopu programa sva tri naselja predstavili su njihovi čelnici: Nardu Kristina Glavanić, Mursko Središće Dražen Srpak, a Čembu Bernhard Herić.

U bogatom kulturnom programu sudjelovali su mladi tamburaši iz Narde, Zbor „Lastavice“ iz Narde te Folklorna skupina „Mura“ iz Murskog Središća. Dobrom raspoloženju pridonio je i župnik Branko Kornfeind s Klapom „Dičaki“.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Općina Čemba

HRVATSKI ŽIDAN – Kod kapelice Peruške Marije u Hrvatskom Židanu svake se godine održava svečana sveta misa na kojoj sudjeluju predstavnici oružanih snaga, civilne zaštite, hitne pomoći, viteških redova rakije i vina te raznih strukovnih organizacija. I

ovogodišnja sveta misa pokazala je kako je kapelica Peruške Marije jedna od istinskih vrijednosti, mjesto koje povezuje mnoge ljude. Poseban je i uzvišen osjećaj sudjelovati misi usred šume, gdje se liturgija slavi na hrvatskom, mađarskom i njemačkom jeziku.

Prvi dan u školi u Hrvatskom Židanu

U ranim jutarnjim satima 1. rujna, već oko sedam, školsko se dvorište počelo puniti učenicima u svečanoj odjeći. Mnoge su, ponosno i s osmijehom, pratili roditelji. Posebno svečan trenutak dogodio se kad su učenici četvrtog razreda sa svojim učiteljem otišli u vrtić po nove prvašice i, držeći ih za ruku, doveli ih u školu.

Uz roditelje, koji su također pratili svoje najmlađe, dočekali su ih učenici drugog i trećeg razreda sa svojim učiteljima.

Nakon što je intonirana himna, sve okupljene pozdravila je ravnateljica područne škole u Hrvatskom Židanu Adrienn Tóth. U prigodnom govoru osvrnula se na važnost škole i novu školsku godinu. Posebno je istaknula i kako je zgrada tijekom ljeta dodatno uljepšana, o čemu će biti više riječi na službenom otvorenju.

Uslijedio je svečani program koji su pripremili učenici. Među izvođačima našla su se i dva para braće i sestara, a veselim stihovima i kratkim recitacijama oprostili su se od ljetnih praznika te zaželjeli dobrodošlicu novoj školskoj godini i prvašićima.

Prvašići

Potom je ravnateljica službeno otvorila novu školsku godinu, nakon čega je svaki razred sa svojim učiteljem otišao u učionicu. Roditelji su se oprostili, a rad je mogao početi. Prvo prijepodne proletjelo je brzo, a posebna radost za učenike bila je činjenica da tog dana još nije bilo domaće zadaće.

Izvor: Škola u Hrvatskom Židanu

X. Narodnosni susret mladih

X. Narodnosni susret mladih održao se ove godine od 5. do 7. rujna na obali jezera Velence u Agárdu. Cilj je susreta pružiti priliku da mladi pripadnici narodnosti u Mađarskoj podijele svoja iskustva i dobiju priliku za upoznavanje kako bi se pripremili za buduću suradnju u okviru smislenog produženog vikenda koji provode zajedno.

U posljednjih deset godina svake je godine jedna narodnost bila organizator, a ove je godine jubilarni deseti susret organiziran zajednički. Financijska sredstva i hrvatski koncert osigurao je HDS, a raznovrsne programe ostale narodnosti.

Susret je uvodnim govorom otvorio voditelj Glavnog odjela Državnog tajništva za vjerske i narodnosne odnose pri Uredu premijera Richárd Tircsi, koji poručio mladima da slobodno počnu razgovarati jedni s drugima da se bolje upoznaju i zavole. Najavio je programe poput narodnosnog sajma, radionice slikanja, puštanja zmajeva na vjetru, narodnosnog diska i koncerta.

Na otvorenju mladi su mogli pogledati projekciju filma o posljednjih deset godina susreta, nakon čega je uslijedilo interaktivno predavanje psihologinje Melinde Hal o utjecajima pretjeranog služenja internetom na osobnost i razvoj mlade osobe.

Uslijedila je zajednička večera, a zatim koncert Kopriva – poznatog hrvatskog benda iz Petrova Sela.

Hrvatski sudionici susreta stigli su iz Budimpešte, Bačke, Baranje i Gradišća, a oni su: Kata Radák, Oliver Stantić, Danica Kovács, Dóra Regős, Lea Škrin, Maja Škrin, Luca Barilovits i Adam Barilovits.

Od 2016. godine svake se godine organizira Narodnosni susret mladih radi osiguravanja događanja na kojem mladi narodnosni pripadnici koji žive u Mađarskoj mogu dijeliti svoja iskustva, upoznati se, stvoriti temelje za buduću suradnju. Susretu u Sport hotelu Agárd nazočio je i državni tajnik za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda predsjednika Vlade Mađarske Miklós Soltész. On je istaknuo: „U proteklih deset do petnaest godina učinili smo mnogo za interese narodnosnih manjina. U to spada samouprava, obrazovanje, kultura, potpora civilnim organizacijama i crkvama, bilo da je riječ o katoličkoj, pravoslavnoj, evangeličkoj ili nekoj drugoj vjeri koja se može povezati s određenom narodnosnom manjinom. I vi ste u tome, mladi! Zato vam posebno želim

Predstavnici Hrvata u Mađarskoj na susretu

zahvaliti, ali i svojim suradnicima koji su bez naknade proveli mnoštvo vikenda stvarajući zajednicu za vas. Jer nisu organizirali samo ovu jednu priliku, X. Narodnosni susret mladih, nego su, na primjer, tu bili i sportski vikendi za narodnosti. Ovakvi događaji ne samo da jačaju veze između narodnosnih manjina već jačaju i opstanak. Želim vam posebno zahvaliti što ovu poruku prenosite dalje jer o vama ovisi budućnost.” Nadalje je zaključio kako su se otvorile ogromne mogućnosti u životima mladih jer se danas mnogo lakše putuje i uči u inozemstvu nego što se to moglo prije 20 ili 50 godina. Ali s druge strane, kad zaista treba donijeti velike odluke u životu, sadašnja generacija mladih pred težim je zadatkom. Postoji mnogo toga što nevjerojatno utječe na život mladih. Državni tajnik za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda predsjednika Vlade Mađarske Miklós Soltész pozvao je mlade da jačaju osobne veze, prave zajednice. Neka pokušaju razmišljati u zajednici, naciji, nacionalnosti jer imaju ogroman potencijal u jeziku, plesu, glazbi i drugim područjima kulture. Budućnost je u njihovim rukama.

U subotu 6. rujna poslijepodne, među ostalim programima, prikazan je i film koji je snimljen na hodočasničkom putu mladih

Hrvata iz Mađarske u Međugorju, gdje je s mladima putovao i molio se državni tajnik Miklós Soltész.

X. Narodnosni susret mladih u Agárdu ove je godine okupio 11 različitih narodnosti iz Mađarske: Slovence, Slovake, Poljake, Rumunje, Rusine, Grke, Hrvate, Srbe, Ukrajinke, Bugare, Nijemce. Nedostajali su samo Romi i Armeni.

Mladi su na narodnosnom sajmu predstavili svoje narodnosti izlažući na svojem štandu razne narodnosne kulinarske delicije, knjige, suvenire. Na hrvatskom štandu našli su se Hrvatski glasnici, knjiga Dinka Šokčevića „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj” i druga Croatičina izdanja, suveniri s logom Croatice i HDS-a, prospekti HTZ-a, licitarska srca te specijalitet šurlice, tj. slatko pecivo iz Gradišća.

Uloga narodnosnih manjina porasla je u području obrazovanja i odgoja, a trenutačno postoji gotovo 110 narodnosnih institucija širom zemlje koje obrazuju i odgajaju oko 20 tisuća mladih. Miklós Soltész rekao je da se osim omladinskih susreta svake godine organizira i narodnosni sportski vikend za mlade kao i alumni sastanak za učenike koji su primali narodnosnu stipendiju.

Kršul